

Kancelária Rady pre mediálne služby

**Pracovný materiál Kancelárie Rady na zasadnutie Rady pre mediálne služby
dňa 26. 4. 2023**

Správne konanie: REO-RPMS/2023/00107

Predmet: § 25 písm. b) a zákona č. 264/2022 Z. z.,
§ 61 ods. 1 písm. c) zákona č. 264/2022 Z. z.

Účastník konania: MARKÍZA-SLOVAKIA, spol. s r. o.

Správny orgán: Rada pre mediálne služby

Dátum: 17. 4. 2023

Alternatíva A:

Návrh uznesenia:

Rada pre mediálne služby (ďalej len „Rada“) ako orgán príslušný podľa § 109 a § 110 zákona č. 264/2022 Z. z. o mediálnych službách (ďalej len „zákon č. 264/2022 Z. z.“) v súlade so zákonom č. 71/1967 Zb. o správnom konaní v znení neskorších predpisov, rozhodla, že účastník správneho konania č. REO-RPMS/2023/00107 (predch. č. REO-RPMS/2022/00329) MARKÍZA-SLOVAKIA, spol. s r. o.

I.

porušil

povinnosť ustanovenú v § 25 písm. b) zákona č. 264/2022 Z. z.

tým,

že na programovej službe TV MARKÍZA odvysielal dňa 20. 9. 2022 v čase o cca 19:00 hod. program *Televízne noviny* a dňa 21. 9. 2022 v čase o cca 5:01 hod. program *Televízne noviny*, v ktorých odvysielal príspevok s názvom *Dezoláti v uliciach*, pričom uvedením titulku s týmto názvom nezabezpečil oddelenie názorov a hodnotiacich komentárov od informácií spravodajského charakteru, čím došlo k nezabezpečeniu objektívnosti a nestrannosti spravodajských programov,

II.

porušil

povinnosť ustanovenú v § 61 ods. 1 písm. c) zákona č. 264/2022 Z. z.

tým,

že na programovej službe TV MARKÍZA odvysielal dňa 20. 9. 2022 v čase o cca 19:00 hod. program *Televízne noviny* a dňa 21. 9. 2022 v čase o cca 5:01 hod. program *Televízne noviny*, v ktorých odvysielal príspevok s názvom *Dezoláti v uliciach*, v ktorom došlo v dôsledku označenia účastníkov protivládneho protestu konaného dňa 20. 9. 2022 v názve príspevku ako „*dezoláti*“ k porušeniu zákazu znevažovať na základe politického či iného zmyšľania,

za čo mu ukladá

úhrnnú sankciu podľa ustanovenia § 134 písm. a) zákona č. 264/2022 Z. z. – **upozornenie na porušenie zákona.**

Podľa § 135 ods. 5 zákona č. 264/2022 Z. z. „*Uložením sankcie nezaniká povinnosť, za ktorej porušenie sa sankcia uložila.*“

Alternatíva B:

Návrh uznesenia:

Rada pre mediálne služby (ďalej len „Rada“) ako orgán príslušný podľa § 109 a § 110 zákona č. 264/2022 Z. z. o mediálnych službách (ďalej len „zákon č. 264/2022 Z. z.“) v súlade so zákonom č. 71/1967 Zb. o správnom konaní v znení neskorších predpisov, rozhodla, že účastník správneho konania č. REO-RPMS/2023/00107 (predch. č. REO-RPMS/2022/00329) MARKÍZA-SLOVAKIA, spol. s r. o.

I.

porušil

povinnosť ustanovenú v § 25 písm. b) zákona č. 264/2022 Z. z.

tým,

že na programovej službe TV MARKÍZA odvysielal dňa 20. 9. 2022 v čase o cca 19:00 hod. program *Televízne noviny* a dňa 21. 9. 2022 v čase o cca 5:01 hod. program *Televízne noviny*, v ktorých odvysielal príspevok s názvom *Dezoláti v uliciach*, pričom uvedením titulku s týmto názvom nezabezpečil oddelenie názorov a hodnotiacich komentárov od informácií spravodajského charakteru, čím došlo k nezabezpečeniu objektívnosti a nestrannosti spravodajských programov,

za čo mu ukladá

podľa ustanovenia § 134 písm. a) zákona č. 264/2022 Z. z. sankciu – **upozornenie na porušenie zákona**

Podľa § 135 ods. 5 zákona č. 264/2022 Z. z. „*Uložením sankcie nezaniká povinnosť, za ktorej porušenie sa sankcia uložila.*“

II.

porušil

povinnosť ustanovenú v § 61 ods. 1 písm. c) zákona č. 264/2022 Z. z.

tým,

že na programovej službe TV MARKÍZA odvysielal dňa 20. 9. 2022 v čase o cca 19:00 hod. program *Televízne noviny* a dňa 21. 9. 2022 v čase o cca 5:01 hod. program *Televízne noviny*, v ktorých odvysielal príspevok s názvom *Dezoláti v uliciach*, v ktorom došlo v dôsledku označenia účastníkov protivládneho protestu konaného dňa 20. 9. 2022 v názve príspevku ako „*dezoláti*“ k porušeniu zákazu znevažovať na základe politického či iného zmýšľania,

za čo mu ukladá

podľa ustanovenia § 134 písm. d) zákona č. 264/2022 Z. z. sankciu – **pokutu**, určenú podľa § 142 ods. 4 písm. b) zákona č. 264/2022 Z. z. vo výške (**od 3 000,- € do 160 000,- €**) slovom eur.

Podľa § 135 ods. 5 zákona č. 264/2022 Z. z. „*Uložením sankcie nezaniká povinnosť, za ktorej porušenie sa sankcia uložila.*“

V zmysle § 140 ods. 4 zákona č. 264/2022 Z. z. je pokuta splatná do 30 dní od právoplatnosti rozhodnutia o uložení pokuty a je potrebné ju uhradiť na účet: SK09 8180 0000 0070 0008 8921, BIC/SWIFT: SPSRSKBAXXX, VS***23, KS: 6548.

Úloha:

Kancelária Rady vydá písomné vyhotovenie rozhodnutia o uložení sankcie a doručí ho účastníkovi konania.

T: 26. 5. 2023

Z: ReO

Úloha:

Kancelária Rady oznámi podávateľom podnetu na preverenie výsledok prešetrenia podnetu.

T: 8. 5. 2023

Z: PgO

* * *

Rada na svojom zasadnutí dňa 9. 11. 2022 prijala uznesenie o začatí správneho konania č. REO-RPMS/2022/00329 voči vysielateľovi MARKÍZA-SLOVAKIA, spol. s r. o. vo veci možného porušenia

1. **§ 25 písm. b)** zákona č. 264/2022 Z. z. v súvislosti s tým, že na programovej službe TV MARKÍZA odvysielal dňa 20. 9. 2022 v čase o cca 19:00 hod. program *Televízne noviny* a dňa 21. 9. 2022 v čase o cca 5:01 hod. program *Televízne noviny*, v ktorých mohlo dôjsť k porušeniu povinnosti zabezpečiť objektivnosť a nestrannosť spravodajských programov a povinnosti oddeliť názory a hodnotiace komentáre od informácií spravodajského charakteru;
2. **§ 61 ods. 1 písm. c)** zákona č. 264/2022 Z. z. v súvislosti s tým, že na programovej službe TV MARKÍZA odvysielal dňa 20. 9. 2022 v čase o cca 19:00 hod. program *Televízne noviny* a dňa 21. 9. 2022 v čase o cca 5:01 hod. program *Televízne noviny*, v ktorých mohlo dôjsť k porušeniu zákazu znevažovať na základe politického či iného zmýšľania.

Oznámenie o začatí správneho konania bolo účastníkovi konania doručené dňa 27. 12. 2022, na základe čoho sa začalo správne konanie č. REO-RPMS/2022/00329 (teraz správne konanie č. REO-RPMS/2023/00107). Účastník konania bol súčasne vyzvaný, aby v lehote najneskôr do 10 dní od doručenia oznámenia v súlade s § 33 ods. 1 a § 34 ods. 3 zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní zaslal svoje stanovisko, prípadne navrhol dôkazy a vyjadril sa k podkladom pre rozhodnutie v predmetnom správnom konaní. Súčasne bol účastník konania upozornený, že pokiaľ svoje práva v stanovenej lehote nevyužije, Rada môže rozhodnúť vo veci aj bez jeho stanoviska, pokiaľ uzná, že podklady a dôkazy zhromaždené v správnom konaní sú dostačujúce podľa § 46 správneho poriadku. Prílohou oznámenia o začatí správneho konania bol aj prepis/popis skutkového stavu a záznam vysielania programu *Televízne noviny* odvysielaného na programovej službe TV MARKÍZA dňa 20. 9. 2022 v čase o cca 19:00 hod. a dňa 21. 9. 2022 v čase o cca 5:01 hod.

Dňa 3. 1. 2023 bola Rade doručená žiadosť právneho zástupcu účastníka konania podľa § 23 ods. 1 zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní v znení neskorších predpisov (ďalej len „správny poriadok“) o predĺženie lehoty na vyjadrenie a o zaslanie všetkých podkladov zhromaždených v predmetnom správnom konaní, vrátane monitorovacej správy/správy o šetrení sťažnosti k správnomu konaniu č. REO-RPMS/2022/00329.

Listom evidovaným pod č. RPMS/2023/001190 zo dňa 2. 2. 2023 zaslala Rada právnemu zástupcovi účastníka konania správu o kontrole dodržiavania povinností podľa zákona č. 264/2022 Z. z. a vyzvala právneho zástupcu účastníka konania, aby sa k predmetu správneho konania vyjadril v lehote 5 dní od doručenia tohto listu. List evidovaný pod č. RPMS/2023/001190 bol právnemu zástupcovi účastníka konania doručený dňa 6. 2. 2023. Vyjadrenie právneho zástupcu účastníka konania k predmetu správneho konania č. REO-RPMS/2022/00329 zatiaľ Rade doručené nebolo.

Subjektívna 6-mesačná lehota na uloženie sankcie podľa § 135 ods. 1 zákona č. 264/2022 Z. z. začala plynúť dňa 9. 11. 2022 a uplynie dňa 9. 5. 2023. Objektívna 18-mesačná lehota na uloženie sankcie podľa cit. ustanovenia začala plynúť dňa 20. 9. 2022 a uplynie dňa 20. 3. 2024.

* * *

Prepis/popis skutkového stavu

Monitorované vysielanie: Televízne noviny

Deň vysielania: 20. 9. 2022
Čas vysielania: 19:00 h
Označenie podľa JSO: -

- časový kód cca:

19:00:00 začiatok programu
Prehľad správ

1. Chlieb raketovo dražie
2. Registrácia na omikron je spustená
3. Nečakaný pomocník
4. Parlament opäť rokuje
5. Dezoláti v uliciach
6. Mŕtvi manželia v dome
Blok reklamy a upútaviek
7. Kúriť vedľa iba uhlím
8. Vyučovanie na stavenisku
9. U separatistov rastie nervozita
10. O dávky musia opäť žiadať
11. Na telo PLUS s R. Mikulcom
12. Prehovorili o úplatkoch
13. Väzba pre útočníka
14. Nožom prepadol benzínku
15. Británia deň po pohrebe
16. Chára ukončil kariéru
17. Zimné štadióny v neistote
Blok reklamy a upútaviek
18. Rýchlostné limity na Slovensku zrejme neprejdú
19. Stíhanie pre požiar
20. Zemetrasenie v Mexiku / Hurikán v Karibiku / Plamene na vrchole Álp / Južná Kórea
predviedla arzenál / Uhynuté vorvane
21. Obvinili skutristu
22. Sprisnili mu trest
23. Obnovili dôležitý spoj
24. Záchranári medzi hasičmi
25. SlovakiaTech v Košiciach

20:05:52 záverečný vstup

Mária Chreneková Pietrová, moderátorka: „Redakcia televíznych novín sa na záver ospravedlňuje organizátorom, účastníkom protestu pred prezidentským palácom, ako aj našim divákom za chybný tematický titulok počas živého vstupu z podujatia.“

Daniel Očenáš: „Do vysielania sa dostal neúmyselne a omylom. Ďakujeme za pochopenie.“

20:06:16 záver programu

19:09:59 Dezoláti v uliciach

Mária Chreneková Pietrová, moderátorka: „Strana Smer organizuje v Bratislave protivládny protest. Pred prezidentským palácom sa dnes schádzajú ľudia nespokojní s vládou a prezidentkou.“

Daniel Očenáš, moderátor: „Situáciu na Hodžovom námestí sleduje Adel Ghannam. Tak teda Adel, ako to tam vyzerá?“

V obraze: moderátori sedia v štúdiu, v dolnej časti obrazovky je grafický pás s nápisom (názvom príspevku): *Dezoláti v uliciach*

Adel Ghannam, redaktor: „Dobrý večer z Hodžovho námestia. Nuž tak sa situácia je pokojná. My sa pohybujeme na Hodžovom námestí zhruba už od 16:00 hodiny. Toto námestie sa postupne zaplnilo protestujúcimi priaznivcami opozičných strán. Počty si odhadnúť netrufam, avšak dovoľm si povedať, že je zaplnené takmer celé Hodžovo námestie, teda miesto pred prezidentským palácom. Sú tu priaznivci strany Smer - sociálna demokracia, ale zároveň aj priaznivci hnutia Republika. Videli sme tu viať vlajky aj SNS, ostatne vystupoval aj Andrej Danko, alebo vlajky komunistov. Tie výhrady, ktoré majú voči vláde sú viaceré, ale priorita je neriešenie situácie so zdražovaním energií alebo s infláciou ako takou. Zároveň tu zaznela aj kritika prezidentky Zuzany Čaputovej, a to najmä za to, že podpísala ešte pred mesiacmi obrannú dohodu so Spojenými štátmi a rovnako aj to, že nevyhlásila promptne referendum, ale obrátila sa s otázkami na Ústavný súd. Na začiatku tu bola taká kultúrna časť a občianska časť, ak sa dá tak povedať, nevystupovali politici. Tí vystupujú až v tomto momente, aktuálne rečia, ak sa nemýlim, zástupcovia hnutia Republika a už rečnil aj Andrej Danko, no a ten pomyselný zlatý kliniec teda zo strany organizátorov Smer-SD, ich zástupcovia budú rečniť onedlho, čiže sa nám nepodarilo ešte zachytiť ich výhrady, ale viac-menej sa to nesie v tom istom duchu a teda kritika najmä inflácie a cien energie. Ako som už spomínal, situácia je veľmi pokojná, my zostávame zatiaľ na mieste a keby sa čokoľvek menilo, tak vás budeme promptne informovať.“

V obraze: redaktor stojí na námestí pred prezidentským palácom, v pozadí je pódium a dav ľudí, potom zostrih záberov z protestu, najmä zábery na ľudí postávajúcich pred prezidentským palácom, v pravom hornom rohu nápis: NAŽIVO

V dolnej časti obrazovky je po celý čas trvania príspevku grafický pás s nápisom (názvom príspevku): *Dezoláti v uliciach*

19:11:50 záver príspevku

Monitorované vysielanie: Televízne noviny (repríza)
Deň vysielania: 21. 9. 2022
Čas vysielania: 05:01 h
Označenie podľa JSO: -

- časový kód cca:

05:01:11 začiatok programu
Prehľad správ

1. Chlieb raketovo dražie
2. Registrácia na omikron je spustená
3. Nečakaný pomocník
4. Parlament opäť rokuje
5. Dezoláti v uliciach
6. Mŕtvi manželia v dome
7. Kúriť vedľa iba uhlím
8. Vyučovanie na stavenisku
9. U separatistov rastie nervozita
10. O dávky musia opäť žiadať
11. Na telo PLUS s R. Mikulcom
12. Prehovorili o úplatkoch
13. Väzba pre útočníka
14. Nožom prepadol benzínku
15. Británia deň po pohrebe
16. Chára ukončil kariéru
17. Zimné štadióny v neistote

18. Rýchlostné limity na Slovensku zrejme neprejdú
19. Stíhanie pre požiar
20. Zemetrasenie v Mexiku / Hurikán v Karibiku / Plamene na vrchole Álp / Južná Kórea predviedla arzenál / Uhynuté vorvane
21. Obvinili skutristu
22. Sprísnilo mu trest
23. Obnovili dôležitý spoj
24. Záchranári medzi hasičmi
25. SlovakiaTech v Košiciach

05:55:57 záverečný vstup

Mária Chreneková Pietrová, moderátorka: „Redakcia televíznych novín sa na záver ospravedlňuje organizátorom, účastníkom protestu pred prezidentským palácom, ako aj našim divákom za chybný tematický titulok počas živého vstupu z podujatia.“

Daniel Očenáš: „Do vysielania sa dostal neúmyselne a omylom. Ďakujeme za pochopenie.“

05:56:20 záver programu

05:10:59 **Dezoláti v uliciach**

Príspevok je totožný s príspevkom odvysielaným dňa 20. 9. 2022 o 19:09:59 hod. V dolnej časti obrazovky je po celý čas trvania príspevku grafický pás s nápisom (názvom príspevku): *Dezoláti v uliciach*

* * *

Podľa § 25 zákona č. 264/2022 Z. z.: „Vysielateľ, ktorý nepodlieha samoregulačnému mechanizmu zapísanému do evidencie podľa tohto zákona, regulujúcemu aj oblasť všestrannosti informácií, názorovej plurality a objektívnosti a nestrannosti programov, je povinný

a) zabezpečiť všestrannosť informácií a názorovú pluralitu v rámci vysielanej programovej služby,
b) zabezpečiť objektívnosť a nestrannosť spravodajských programov a programov aktuálnej publicistiky; názory a hodnotiace komentáre musia byť oddelené od informácií spravodajského charakteru.“

Podľa § 61 ods. 1 zákona č. 264/2022 Z. z.: „Obsahová služba, ktorú poskytuje vysielateľ alebo poskytovateľ audiovizuálnej mediálnej služby na požiadanie, musí rešpektovať ľudskú dôstojnosť, najmä nesmie

a) propagovať vojnu alebo opisovať kruté alebo inak neľudské konanie spôsobom, ktorý je ich nevhodným zľahčovaním, ospravedlňovaním alebo schvaľovaním,
b) šíriť alebo sprístupňovať informácie verejnosti s úmyslom verejne podnecovať na spáchanie niektorého z trestných činov terorizmu alebo verejne schvaľovať niektorý z trestných činov terorizmu,
c) propagovať násilie a otvorenou alebo skrytou formou podnecovať násilie alebo nenávisť, znevažovať alebo hanobiť na základe pohlavia, rasy, farby pleti, jazyka, viery a náboženstva, politického či iného zmýšľania, majetku, zdravotného postihnutia, veku, sexuálnej orientácie, narodenia, národného alebo sociálneho pôvodu, genetických vlastností, štátnej príslušnosti, príslušnosti k národnosti alebo k etnickej skupine,
d) bezdôvodne zobrazovať scény reálneho násillia, kde sa nenáležitou formou zdôrazňuje skutočný priebeh umierania alebo sa zobrazujú osoby vystavované fyzickému či psychickému utrpeniu, a to so zvláštnym ohľadom na obe trestných činov alebo ich príbuzných spôsobom, ktorý sa považuje za neoprávnený zásah do ľudskej dôstojnosti.“

* * *

Ako vyplýva z popisu skutkového stavu, dňa **20. 9. 2022** bol v čase o cca **19:00 hod.** na televíznej programovej službe TV MARKÍZA odvysielaný program *Televízne noviny* a v rámci neho príspevok s názvom *Dezoláti v uliciach*.

Predmetný príspevok informoval o protivládnom proteste pred prezidentským palácom v Bratislave. Po zhlásení príspevku moderátormi v štúdiu sa v živom vstupe z miesta protestu divákovi prihovoril redaktor Adel Ghannam. Uviedol, že situácia na mieste je pokojná a že na Hodžovom námestí pred prezidentským palácom je zhruba od 16. hodiny, pričom medzitým sa námestie postupne zaplnilo „*protestujúcimi priaznivcami opozičných strán*“, konkrétne spomenul strany Smer-SD, Republika, SNS a komunistov. Počet účastníkov si odhadnúť netrúfol, ale uviedol, že zaplnili celé námestie. Uviedol, že výhrady voči vláde, ktoré na proteste zaznievali, boli najmä neriešenie situácie so zdražovaním energií a s infláciou, ale zaznela aj kritika prezidentky, a to najmä za podpis obrannej dohody s USA a za nevypísanie referenda o predčasných voľbách. Redaktor ďalej uviedol, že na začiatku protestu bola kultúrna a občianska časť programu, a teraz vystupujú politici, momentálne z hnutia Republika, rečnil už Andrej Danko a nasledovať majú zástupcovia Smeru. Témy vystúpení sú podľa redaktora viac-menej tie isté – zdražovanie energií a inflácia, situácia je veľmi pokojná.

Počas celej doby trvania príspevku, teda počas zhlásenia príspevku aj počas samotného živého vstupu z protestu (spolu cca 111 sekúnd), bol v dolnej časti obrazovky v grafickom poli prítomný nápis *Dezoláti v uliciach*, ktorý sa zvyčajne chápe aj ako názov príspevku.

V samom závere programu sa redakcia za titulok ospravedlnila nasledovne:

Mária Chreneková Pietrová, moderátorka: „*Redakcia televíznych novín sa na záver ospravedľňuje organizátorom, účastníkom protestu pred prezidentským palácom, ako aj našim divákovi za chybný tematický titulok počas živého vstupu z podujatia.*“

Daniel Očenáš: „*Do vysielania sa dostal neúmyselne a omylom. Ďakujeme za pochopenie.*“

Príspevok *Dezoláti v uliciach* bol s totožným obsahom odvysielaný aj v repríze na televíznej programovej službe TV MARKÍZA v rámci programu *Televízne noviny* dňa **21. 9. 2022** v čase o cca **5:01 hod.** V závere programu *Televízne noviny* zo dňa 21. 9. 2022 v čase o cca 5:55:57 hod. bolo tiež odvysielané vyššie citované vyjadrenie moderátorov programu, že redakcia Televíznych novín sa ospravedľňuje organizátorom, účastníkom protestu pred prezidentským palácom, ako aj divákovi za chybný tematický titulok počas živého vstupu z podujatia a že tento titulok sa do vysielania dostal neúmyselne a omylom.

Podľa stanoviska redakcie spravodajstva odvysielaného na konci programu sa titulok dostal do vysielania neúmyselne a omylom. Na druhej strane, toto ospravedlnenie prišlo až v samom závere programu, malo teda omnoho menší zásah ako príspevok samotný.

Výraz *dezoláti* sa objavil v príspevku iba vo forme titulku, teda textovej informácie, a nie slove v zhlásení príspevku alebo v samotnom živom vstupe z protestu, čo môže poukazovať na chybu alebo neúmyselné konanie vysielateľa. Na druhej strane, titulok bol prítomný na obrazovke po celý čas vysielania príspevku (takmer 2 minúty) a totožný príspevok aj s nezmeneným titulkom bol odvysielaný aj v repríze na druhý deň ráno o cca 5:01 hod.

* * *

K významu použitého výrazu *dezoláti*:

Definícia výrazu *dezolát* sa v slovníkoch Jazykovedného ústavu Ľ. Štúra SAV¹ nenachádza. Najbližšie k výrazu *dezolát* možno v slovníkoch nájsť heslo *dezolátny*.

¹ <https://slovník.juls.savba.sk/>

- Krátky slovník slovenského jazyka z r. 2003 uvádza:
dezolátny *príd.* žalostný, zúfalý, neutešený: *d-a situácia; byť v d-om stave*²
- Slovník cudzích slov (akademický) z r. 2005 uvádza:
dezolátny – *príd.* (z latin.) neutešený, žalostný, rozháraný, zúfalý: *dezolátna situácia, nálada*³
- Synonymický slovník slovenčiny z r. 2004 uvádza:
dezolátny p. zúfalý, biedny, zlý⁴

V rubrike Rádia Regina *Na slovičko, slovička* vysvetľovala pôvod a význam slova *dezolát* novinárka a pedagogička Terézia Rončáková.⁵ Podľa nej ide o nové slovo, ktoré sa u nás začalo vyskytovať v súvislosti s pandemiou a „*ide o hanlivé, pejoratívne pomenovanie ľudí, ktorí povedzme sú nedostatočne mentálne zdatní, veria konšpiračným teóriám, atď.*“ Uviedla, že v slovenčine poznáme slovné spojenie „dezolátny stav“, ale *dezolát* je odvodenina, ktorá podľa nej prišla z Čiech, kde v roku 2007 hudobná skupina *Vypsaná fixa* nahrala pieseň s názvom *Dezolát*. Terézia Rončáková tiež uviedla, že podľa rozhovoru s členmi skupiny je to výraz bežne používaný v Pardubiciach, ktorým sa označujú „ľudské trosky“ alebo „ľudia na okraji spoločnosti“. Podľa Rončákovvej slovo *dezolát* sa u nás ujalo, pretože má v sebe tie „obsahové odtienky“, ktoré iné výrazy ako „luza“ alebo „zberba“ nepomenúvajú – t.j. slovo *dezolát* súvisí práve s konšpiračnými teóriami.

Možno tiež uviesť, že výraz *dezolát* na Slovensku spopularizovala napr. aj satirická stránka *Zomri*, ktorá tak označovala ľudí, ktorí odmietali protipandemické opatrenia, očkovanie a pod. Výraz však stránka používala ešte pred pandemiou (napr. už v roku 2018) v súvislosti s ľuďmi veriacimi konšpiračným teóriám, priaznivcami „antisystému“ a extrémistických myšlienok, podporovateľmi politickej strany Kotlebovci-Ľudová strana Naše Slovensko a pod.⁶

Podľa internetového slovníka *Čeština 2.0* vytváraného používateľmi internetu slovo *dezolát* znamená:⁷

1. *bezdomovec alebo opilec, veľmi odpudivého vzhľadu, zápachu apod. (...)*
2. *protagonista dezinformačnej scény, väčšinou trvale nespokojený jedinec na okraji spoločnosti, ktorý si životní frustráci kompenzuje odmietaním spoločenských autorít a príklonom ke konšpiračným teóriám a politickému extrémizmu (...)*
3. *nadávká (...)*

Z vyššie uvedeného je teda zrejmé, že výraz *dezolát*, hoci zatiaľ nemá oficiálnu slovníkovú definíciu, je **expresívny, má hanlivý, znevažujúci a pejoratívny význam a môže byť použitý aj vo funkcii nadávky.**

* * *

Ad 1. – k porušeniu § 25 písm. b) zákona č. 264/2022 Z. z.

Ako bolo uvedené vyššie, podľa § 25 písm. b) zákona č. 264/2022 Z. z. je vysielateľ povinný „*zabezpečiť objektivnosť a nestrannosť spravodajských programov a programov aktuálnej publicistiky; názory a hodnotiace komentáre musia byť oddelené od informácií spravodajského charakteru.*“

² <https://slovník.juls.savba.sk/?w=dezol%C3%A1tny&s=exact&c=f9f1&cs=&d=kssj4#>

³ <https://slovník.juls.savba.sk/?w=dezol%C3%A1tny&s=exact&c=Pfed&cs=&d=scs#>

⁴ <https://slovník.juls.savba.sk/?w=dezol%C3%A1tny&s=exact&c=Bb45&cs=&d=sss#>

⁵ <https://reginazapad.rtvs.sk/relacie-a-rubriky/na-slovičko-slovička/293471/odkiaľ-k-nam-prišlo-a-co-označuje-slovo-dezolát>

⁶ <https://www.facebook.com/zomriofficial/photos/a.1831445523801369/2070080633271189/>

<https://www.instagram.com/p/CJomzB0Ark5/>

<https://www.zomri.online/2018/07/26/hoax-o-zomri/>

⁷ <https://cestina20.cz/slovník/dezolát/>

Medzi kritériá objektivity spravodajstva možno vo všeobecnosti zahrnúť: relevanciu, transparentnosť, presnosť, úplnosť, vecnosť, vyváženosť, rôznorodosť, aktuálnosť, zrozumiteľnosť, osvojenie si pozície odstupu a neutrality vo vzťahu k predmetu spravodajstva, absenciu stránenia.

Z rozhodovacej činnosti Rady vyplýva, že vyváženosť a osvojenie si pozície odstupu a neutrality vo vzťahu k predmetu spravodajstva sú základom objektívneho spravodajstva. Požiadavka objektivity informácií prezentovaných v spravodajských programoch, zakotvená v ustanoveniach zákona č. 264/2022 Z. z., vychádza z potreby objektívneho informovania verejnosti, na základe ktorého má mať každý individuálny recipient možnosť utvoriť si vlastný názor na skutočnosti odohrávajúce sa okolo neho. V spravodajskom programe je preto nutné, aby boli recipientovi poskytované nezaujaté a objektívne informácie, pričom od subjektu prezentujúceho spravodajské informácie sa vyžaduje, aby sa v rámci prezentácie spravodajsky relevantných faktov zdržal akýchkoľvek komentárov, hodnotení či vlastných názorov, ktoré by mohli ovplyvniť úsudok recipienta o zmysle spravodajských informácií či komunikovaných skutočnosti. Pokiaľ by k subjektívnym hodnoteniam objektívne existujúcich skutočností malo v rámci spravodajského programu dôjsť, tieto hodnotenia musia byť od informácií spravodajského charakteru striktne oddelené. Táto požiadavka bude naplnená v okamihu, keď bude pre recipienta všeobecne zrejmé, že informácie, ktoré budú nasledovať, sú subjektívnym hodnotením udalostí, o ktorých bol recipient predtým nezaujato a objektívne informovaný (napr. rozhodnutie Rady pre vysielanie a retransmisii č. RO/002/2014 z 26. 8. 2014).

Rada v prípade skúmania splnenia požiadavky objektívnosti a nestrannosti spravodajských programov posudzuje ich obsah a spracovanie s ohľadom na celkové vyznenie všetkých relevantných, programom podávaných informácií. Preto treba aj príspevok *Dezoláti v uliciach* posúdiť z hľadiska kontextu, celkového vyznenia aj z hľadiska miery vplyvu názvu príspevku na celkové vyznenie obsahu programu.

Označenie účastníkov protestu v názve príspevku výrazom *dezoláti*, ktorý má expresívny, hanlivý, znevažujúci a pejoratívny význam, a to počas vysielania celého príspevku o priebehu protestu, automaticky implikuje, že ide o určité vyjadrenie hodnotiaceho komentára redakcie *Televíznych novín* na adresu účastníkov protestu.

Vzhľadom na pokojný priebeh protestu, čo konštatoval aj redaktor v živom vstupe, je označenie účastníkov protestu výrazom *dezoláti* v televíznom spravodajskom programe neprimerane expresívnym a hanlivým hodnotením účastníkov protestu. Účastníci protestu pokojným spôsobom realizovali svoje základné právo na zhromažďovanie. Skutočnosť, že účastníci protestu boli pravdepodobne podporovateľmi opozičných politických strán, a že sa medzi nimi mohli nachádzať aj jednotlivci sympatizujúci s extrémistickými myšlienkami a hnutiami alebo konšpiračnými teóriami, nebola dôvodom na označenie účastníkov protestu takýmto expresívnym a hanlivým výrazom v televíznom spravodajskom programe. Takéto expresívne a hanlivé označenie účastníkov pokojne prebiehajúceho protestu je v rozpore s požiadavkou vecnosti a odstupu a neutrality vo vzťahu k predmetu spravodajstva a samo osebe spochybňuje objektívnosť a nestrannosť spravodajského programu.

Zároveň, tento hodnotiaci komentár, vo forme názvu príspevku, bol odvysielaný súčasne s informáciami spravodajského charakteru o priebehu protestu, a to bez toho, aby bol od týchto informácií spravodajského charakteru oddelený.

Možno konštatovať, že názov príspevku v znení „*Dezoláti v uliciach*“ zmenil celkové vyznenie odvysielaných spravodajských informácií o priebehu protestu, pretože recipient okrem informácií spravodajského charakteru o priebehu protestu súčasne dostal aj expresívne, hanlivé a znevažujúce komentatívne hodnotenie účastníkov protestu. Takéto expresívne, hanlivé a znevažujúce hodnotenie účastníkov protestu, neoddelené od informácií spravodajského charakteru, malo schopnosť ovplyvniť utváranie názoru recipienta na samotnú udalosť (protest) prezentovanú v spravodajskom programe. Možno teda konštatovať, že odvysielanie názvu príspevku v znení „*Dezoláti v uliciach*“ spochybňuje objektívnosť a nestrannosť samotného príspevku a programu.

Vzhľadom na vyššie uvedené možno konštatovať, že odvysielaním príspevku *Dezoláti v uliciach* došlo **k porušeniu povinnosti podľa § 25 písm. b) zákona č. 264/2022 Z. z.** zabezpečiť objektivnosť a nestrannosť spravodajských programov a povinnosti oddeliť názory a hodnotiace komentáre od informácií spravodajského charakteru.

Ad 2. – k porušeniu § 61 ods. 1 písm. c) zákona č. 264/2022 Z. z.

Ako bolo uvedené vyššie, podľa § 61 ods. 1 písm. c) zákona č. 264/2022 Z. z. obsahová služba, ktorú poskytuje vysielateľ, musí „rešpektovať ľudskú dôstojnosť“, najmä nesmie, okrem iného, „znevažovať alebo hanobiť“ na základe „politického či iného zmysľania“.

K aplikácii zákonných ustanovení o ochrane ľudskej dôstojnosti vo vysielaní sa vyjadril aj Ústavný súd SR. Konkrétne išlo o aplikáciu ustanovenia § 19 ods. 1 písm. a) zákona č. 308/2000 Z. z. o vysielaní a retransmisii, ktoré bolo premietnuté do súčasne platného ustanovenia § 61 ods. 1 zákona č. 264/2022 Z. z. o mediálnych službách. Ústavný súd SR v náleze sp. zn. II. ÚS 174/2017 z 24. 1. 2018 uviedol: „Ustanovenie § 19 ods. 1 písm. a) zákona o vysielaní a retransmisii možno považovať za naplnenie ústavného predpokladu obmedzenia slobody prejavu vysielateľov v prospech ochrany ľudskej dôstojnosti a základných práv a slobôd iných (spojených s ochranou ľudskosti a ľudskej dôstojnosti, teda najmä v zmysle čl. 16 a čl. 19 ústavy) iba v nasledujúcom smere:

(...) Uvedený § 19 ods. 1 písm. a) zákona o vysielaní a retransmisii si kladie za cieľ zabezpečiť prostredníctvom obmedzenia slobody prejavu vysielateľov a sankčným mechanizmom Rady ochranu základných práv a slobôd (ľudskej dôstojnosti a ľudskosti) v tých situáciách, kde subjekty ochrany nemajú k dispozícii prostriedky alebo z objektívnych skutočností vyplýva, že efektívne sa nedomôžu prostriedkov ochrany svojich (osobnostných) práv v rámci súkromnoprávných mechanizmov (napr. § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka – žaloba o ochranu osobnosti). Pre hájenie verejného záujmu o ochranu ľudskej dôstojnosti subjektov ochrany je nevyhnutné použiť sankčný mechanizmus. Pôjde napríklad o prípady, keď obsah vysielateľmi šírených informácií, názorov, myšlienok a ideí zasahuje do ľudskej dôstojnosti (alebo obdobných osobnostných základných práv a slobôd) nie konkrétnej osoby, ale bližšie neidentifikovanej skupiny ľudí, ktorí nemajú objektívne možnosť sa proti takýmto zásahom brániť súkromnoprávnou žalobou pre ich nespätosť s daným prostredím (napr. migrujúci ľudia – zásah do ľudskej dôstojnosti týchto osôb znevažujúcim informovaním o ich migrácii) alebo vzhľadom na ich sociálnu a ekonomickú situáciu ako skupiny osôb v danom prostredí (skupiny osôb zo znevýhodneného sociálneho prostredia – zásah do ľudskej dôstojnosti týchto osôb pohrdavým a tendenčným informovaním o ich spôsobe života), alebo pôjde o situácie zásahu do ľudskej dôstojnosti fyzickej osoby či osôb v spojení s konkrétnymi skutočnosťami z minulosti (napr. týkajúce sa holokaustu, zločinov proti ľudskosti, vojnových konfliktov v minulosti, keď napr. tieto osoby nežijú – zásah do ľudskej dôstojnosti týchto osôb popieraním holokaustu alebo zľahčovaním útrap ľudí preživších holokaust či ich blízkych) alebo prítomnosti (napr. týkajúce sa terorizmu či extrémizmu mimo územia Slovenskej republiky – napr. zásah do ľudskej dôstojnosti obetí necitlivým alebo príliš explicitným informovaním o obetiach alebo zraneniach). Ústavný súd opakuje, že použitie sankčného mechanizmu pre hájenie verejného záujmu o ochranu ľudskej dôstojnosti opísaných subjektov musí byť nevyhnutné (princíp nevyhnutnosti).

(...) Chráni sa tak verejný záujem o to, aby sa pri informovaní verejnosti (a formovaní názoru recipientov na určitú problematiku) neústavne nezasahovalo do ľudskej dôstojnosti ani tých, ktorí nemajú k dispozícii prostriedky alebo z objektívnych skutočností vyplýva, že efektívne sa nedomôžu prostriedkov ochrany svojich (osobnostných) práv v rámci súkromnoprávných mechanizmov.“

Z judikatúry súdov vyplýva, že vysielateľ sa môže dopustiť porušenia § 61 ods. 1 zákona č. 264/2022 Z. z. aj vtedy, ak sa porušenie povinnosti rešpektovať ľudskú dôstojnosť týka skupiny osôb, ktorá síce nie je individualizovaná resp. identifikovateľná tak, že by bolo možné určiť konkrétne osoby, ale ktorá je určená (identifikovaná) určitými kritériami, resp. vlastnosťami. Najvyšší súd SR v rozsudku sp. zn. 2 Sž 21/2010 z 18. 5. 2011 uviedol: „Podľa ustanovenia § 19 ods. 1 písm. a) zákona č. 308/2000 Z. z. audiovizuálna mediálna služba na požiadanie, programová služba a ich zložky nesmú spôsobom svojho spracovania a svojím obsahom zasahovať do ľudskej dôstojnosti a základných práv a slobôd iných. Vo výroku napadnutého rozhodnutia odporkyňa vyslovila, že posudzovaný príspevok svojím obsahom a

spôsobom spracovania zasiahol **do ľudskej dôstojnosti spoločenskej skupiny dôchodcov**. Navrhovateľka k uvedenému namieta, že skupina dôchodcov nie je dostatočne individualizovaný subjekt, a preto nemohlo dôjsť k naplneniu skutkovej podstaty správneho deliktu podľa ustanovenia § 19 ods. 1 písm. a) zákona č. 308/2000 Z. z. Najvyšší súd k námietke navrhovateľky uvádza, že z citovaného ustanovenia, ktoré vylučuje „zásah do ľudskej dôstojnosti iných“, možno vyvodit', že predmetom zásahu musia byť práva konkrétnych osôb, ktoré je možné identifikovať. To však neznamená, že musí ísť len o osoby, ktoré sú absolútne konkrétne pomenované, čiže identifikované prostredníctvom určitých osobných údajov. Zásah do práva na ľudskú dôstojnosť môže smerovať aj voči celej skupine osôb, pričom takáto skupina musí byť objektívne identifikovaná a identifikovateľná. V danom prípade odporkyňa rozhodla, že zásah bol vykonaný do práv skupiny osôb pomenovanej ako dôchodcovia. Táto skupina je **konkrétne a nezameniteľne identifikovaná aj napriek tomu, že nie sú identifikovaní a pomenovaní jednotliví členovia tejto skupiny**. Najvyšší súd sa preto nestotožnil s námietkou navrhovateľky, že v danom prípade nejde o zásah do sféry práva konkrétnej osoby. V tejto súvislosti možno poukázať na ustanovenie § 19 ods. 1 písm. b) zákona č. 308/2000 Z. z., ktoré zakazuje podnecovať nenávisť, znevažovať alebo hanobiť na základe pohlavia, rasy, farby pleti, jazyka, viery a náboženstva, politického či iného zmýšľania, národného alebo sociálneho pôvodu, príslušnosti k národnosti alebo k etnickej skupine. Z uvedeného jednoznačne vyplýva, že **protiprávne konanie môže smerovať nielen voči právam jednotlivcov, ale aj voči právam celej skupiny osôb identifikovanej podľa rozličných kritérií**.“

V predmetnom prípade sa možné porušenie povinnosti rešpektovať ľudskú dôstojnosť a zákaz znevažovať alebo hanobiť na základe politického či iného zmýšľania v zmysle § 61 ods. 1 písm. c) zákona č. 264/2022 Z. z. týkalo **účastníkov protestu**, o ktorom informoval príspevok *Dezoláti v uliciach* odvysielaný v spravodajskom programe *Televízne noviny*, a ktorí boli v predmetnom príspevku bližšie určení kritériami ako „ľudia nespokojní s vládou a prezidentkou“, „priaznivci opozičných strán“, resp. „priaznivci strany Smer - sociálna demokracia, ale zároveň aj priaznivci hnutia Republika“.

V zmysle vyššie uvedeného nálezu Ústavného súdu SR, aplikácia ustanovenia zákona o ochrane ľudskej dôstojnosti zo strany Rady musí byť odôvodnená potrebou ochrany verejného záujmu, a nielen záujmu takého subjektu, ktorému je umožnené domáhať sa tejto ochrany aj inak (napr. súkromnoprávnou žalobou), a teda v takýchto prípadoch musí existovať aj verejný záujem, ktorý je rozhodnutím Rady chránený. Rada zastáva názor, že aj v prípadoch, ak ide o zásah do práv konkrétne identifikovaných jedincov, je predmetom ochrany zo strany Rady verejný záujem na tom, aby vo vysielaní vysielateľov nedochádzalo k neoprávneným zásahom do ľudskej dôstojnosti.

Na tomto mieste Kancelária Rady považuje za potrebné zdôrazniť, že má za to, že predmetné závery ÚS SR však nemožno automaticky aplikovať na všetky budúce obdobné prípady, nakoľko účelom § 61 ods. 1 zákona č. 264/2022 Z. z. nie je ochrana individuálnych práv osôb, do ktorých malo byť vysielaním zasiahnuté, ale ochrana záujmu verejnosti na tom, aby v rámci programovej služby nedochádzalo k takému vysielaniu, ktoré svojím obsahom alebo spôsobom spracovania, zasahuje do práv iných, a to bez ohľadu na postoj takýchto osôb, resp. takejto osoby, respektíve využitie/nevyužitie súkromnoprávnej ochrany. Napriek totožnosti skutku (odvysielaný obsah), sú súkromnoprávne konanie, ktorým sa subjekt domáha ochrany svojich práv a administratívne konanie, iniciované Radou, dva od seba nezávislé procesy, ktorých predmetom sú odlišné práva a povinnosti. Poslaním Rady je v odôvodnených prípadoch sankcionovať vysielateľa za také vysielanie, ktoré degraduje, alebo iným spôsobom zasahuje do práv iných, i konkrétnych osôb, čím je chránený verejný záujem, a nie osobnostné práva poškodeného jednotlivca, alebo skupiny. Práve pre zamedzovanie vysielania takého obsahu, ktorý zakladá rozpor s povinnosťou podľa § 61 ods. 1 zákona č. 264/2022 Z. z. je opodstatnené, aby Rada konala i bez ohľadu na to, či sa konkrétna osoba (alebo je právny nástupca) cíti takýmto vysielaním dotknutá, a či sa domáha ochrany svojich práv, resp. chce domáhať ochrany svojich práv, nakoľko i bez postoja tejto osoby bola verejnosť konfrontovaná s vysielaním, ktorým vysielateľ prezentoval zásah do ľudskej dôstojnosti alebo práv iných.

V predmetnom prípade na skupinu osôb, ktoré sa zúčastnili protestu pred prezidentským palácom, a ktorá nie je individualizovaná resp. identifikovateľná tak, že by bolo možné určiť konkrétne osoby, ale

ktorá je určená určitými kritériami, resp. vlastnosťami, možno aplikovať nález Ústavného súdu SR, podľa ktorého má Rada právomoc chrániť ľudskú dôstojnosť osôb aj v prípade, „*keď obsah vysielateľmi šírených informácií, názorov, myšlienok a ideí zasahuje do ľudskej dôstojnosti (...) nie konkrétnej osoby, ale bližšie neidentifikovanej skupiny ľudí, ktorí nemajú objektívne možnosť sa proti takýmto zásahom brániť súkromnoprávnou žalobou*“, napr. „*vzhľadom na ich sociálnu a ekonomickú situáciu ako skupiny osôb v danom prostredí*“. Z vyššie uvedených dôvodov má Rada právomoc konať v záujme rešpektovania ľudskej dôstojnosti tejto skupiny osôb resp. chrániť práva tejto skupiny osôb (t. j. účastníkov protestu) pred znevažovaním alebo hanobením na základe politického či iného zmýšľania.

Z práva na slobodu prejavu, zakotveného v čl. 26 Ústavy SR a v čl. 10 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej „Dohovor“) vyplýva široká miera slobody prejavu o politických záležitostiach a veciach verejného záujmu. Európsky súd pre ľudské práva v Štrasburgu v rozhodnutí *Lingens v. Rakúsko* uviedol, že „*sloboda politickej diskusie je jadrom koncepcie demokratickej spoločnosti, ktorá preniká celým Dohovorom*“. Ústavný súd SR aj Európsky súd pre ľudské práva konštantne zdôrazňujú, že masmédiá a novinári sú „strážnym psom demokracie“ a hrajú v demokratickom právnom štáte významnú úlohu. Podľa Európskeho súdu pre ľudské práva novinári majú spoločenskú povinnosť poskytovať informácie a myšlienky týkajúce sa vecí verejného záujmu a verejnosť má právo takéto informácie dostať (napr. rozhodnutie *Thorgeir Thorgeirson v. Island*). Z rozhodnutí Európskeho súdu pre ľudské práva vyplýva, že novinárom a masmédiám prislúcha privilegované postavenie z hľadiska ochrany slobody prejavu – t.j. zvýšená miera ochrany v porovnaní s inými subjektmi slobody prejavu, a to zvlášť pri informovaní o veciach verejného záujmu, pričom novinárom je dokonca umožnené používať určitú mieru prehánania a provokácie (napr. rozhodnutie *Prager a Oberschlick v. Rakúsko*). Z rozhodnutí Európskeho súdu pre ľudské práva vyplýva, že hranice prijateľnej kritiky sú u politikov širšie a u súkromných osôb užšie – napr. v rozhodnutí *Lingens v. Rakúsko* uviedol: „*Hranice prijateľnej kritiky sú širšie u politikov než u súkromných osôb*.“

Z rozhodnutí Európskeho súdu pre ľudské práva vyplýva, že je potrebné rozlišovať, či je informácia **skutkovým tvrdením**, alebo či je **hodnotiacim úsudkom** – t.j. či obsahom prejavu sú empiricky overiteľné fakty, teda konštatovanie určitej objektívnej skutočnosti, alebo či má prejav charakter hodnotiaceho (hodnotového) úsudku, t.j. subjektívneho názoru či postoja. Hoci nie je možné preukazovať pravdivosť názoru, resp. hodnotiaceho úsudku, **aj názor alebo hodnotiaci úsudok môže byť excesom** a nemusí byť v súlade so slobodou prejavu – a to najmä vtedy, keď hodnotiaci úsudok nemá faktický (skutkový) základ, od ktorého by sa odvíjal. Európsky súd pre ľudské práva v rozhodnutiach *De Haes and Gijssels v. Belgicko* a *Feldek v. Slovensko* uviedol: „*Tam, kde tvrdenie je hodnotiacim úsudkom, môže primeranosť zásahu závisieť od toho, či existuje dostatočný skutkový základ pre napadnuté tvrdenie, pretože dokonca aj hodnotiaci úsudok bez akéhokoľvek skutkového základu, ktorý by ho podporoval, môže byť neprimeraný*.“ Za určitých okolností teda aj názory a hodnotiace úsudky môžu prekročiť medze slobody prejavu a stať sa neoprávneným zásahom do práv iných (ide napr. o tzv. hanobiacu kritiku). Odborná literatúra uvádza: „*Kritické výroky nadobúdajú charakter hanobiacej kritiky najmä vtedy, ak v popredí nestojí vecné vysporiadanie sa s problémom, ale urážanie poškodeného. Ak sú v kritike použité výrazy, ktorých miera expresivity je v značnom nepomere k cieľu kritiky a z nich vyplýva úmysel kritizovanú osobu uraziť, ide o kritiku neprimeranú, ktorá je spôsobilá zasiahnuť do práva na ochranu osobnosti*.“⁸

Podľa Európskeho súdu pre ľudské práva však aj použitie značne expresívnych až urážlivých výrazov môže byť primerané vzhľadom na okolnosti situácie, v ktorej boli použité a teda môže byť v rámci slobody prejavu. V rozhodnutí *Oberschlick v. Rakúsko* (č. 2) Európsky súd pre ľudské práva posudzoval prípad, kedy rakúsky novinár vo svojom článku označil kontroverzného rakúskeho politika Jörga Haidera za *idiota* („trottel“). Toto označenie bolo reakciou na vyjadrenie Jörga Haidera, že vojaci nemeckej armády počas 2. svetovej vojny bojovali za slobodu a demokraciu. Európsky súd pre ľudské práva považoval novinárovo vyjadrenie na adresu Jörga Haidera za chránené slobodou prejavu a to napriek tomu, že takéto označenie mohlo politika uraziť. Európsky súd pre ľudské práva konštatoval, že výraz *idiot*, ktorým Haidera označil novinár, je hodnotiacim úsudkom a preto nemožno od novinára

⁸ Herczeg, J.: Meze svobody projevu. Praha: Nakladatelství Orac, 2004, s. 71.

požadovať, aby preukázal jeho pravdivosť, a zároveň konštatoval, že tento hodnotiaci úsudok nemožno považovať za neprimeraný, pretože bol reakciou na kontroverzné výroky Jörga Haidera (mal skutkový základ) a bol primeraný rozhorčeniu, ktoré samotný Haider vedome vyvolal svojimi kontroverznými výrokmami.

Z rozhodnutí Európskeho súdu pre ľudské práva však vyplýva aj povinnosť médií zverejňovať *presné a spoľahlivé informácie, v dobrej viere, v súlade s požiadavkami novinárskej etiky*. Nestačí teda, že sa informácie týkajú vecí verejného záujmu, ale musia byť splnené aj určité **kvalitatívne požiadavky týkajúce sa postupu a výsledku spracovania informácií**. Európsky súd pre ľudské práva v rozhodnutí *Stoll v. Švajčiarsko* uviedol: „Záruka poskytovaná článkom 10 novinárom v súvislosti s informovaním o otázkach verejného záujmu je teda podmienená tým, že konajú v dobrej viere a na presnom faktickom základe a poskytujú „spoľahlivé a presné“ informácie **v súlade s etikou žurnalistiky** (...) Vzhľadom na vplyv médií v súčasnej spoločnosti zohrávajú tieto úvahy v súčasnosti obzvlášť dôležitú úlohu: médiá nielen informujú, ale **aj spôsobom, akým médiá informácie prezentujú, môžu naznačovať, ako majú byť tieto informácie hodnotené**. Vo svete, v ktorom je jednotlivец konfrontovaný s obrovským množstvom informácií, ktoré sa šíria prostredníctvom tradičných a elektronických médií a zahŕňa stále rastúci počet hráčov, naberá na význame monitorovanie dodržiavania novinárskej etiky.“ Európsky súd pre ľudské práva v rozhodnutí *Bédat v. Švajčiarsko* uviedol: „Tlač zohráva nezastupiteľnú úlohu v demokratickej spoločnosti. Hoci nemôže prekročiť určité hranice, najmä s ohľadom na povest' a práva ostatných a ochranu dôverných informácií, jej povinnosťou je napriek tomu šíriť informácie a myšlienky – **spôsobom súladným s jej povinnosťami a zodpovednosťou** – o všetkých veciach verejného záujmu (...). Vskutku, ochrana podľa čl. 10 Dohovoru je novinárom poskytovaná za podmienky, že konajú v dobrej viere za účelom poskytnúť presné a spoľahlivé informácie v súlade s **princípmi zodpovednej žurnalistiky**.“

V predmetnom prípade preto treba zohľadniť osobitnú povahu a účel spravodajských programov a poskytovania informácií spravodajského charakteru.

V prípade použitia výrazu *dezoláti* v príspevku *Dezoláti v uliciach* odvysielanom v programe *Televízne noviny* možno konštatovať, že tento výraz je hodnotiacim úsudkom, ktorý je však, vzhľadom na vyššie uvedenú analýzu tohto výrazu, expresívny, hanlivý, znevažujúci, pejoratívny a paušálne je vzťahnutý na všetkých účastníkov protestu.

Možno konštatovať, že na vysielateľa spravodajských programov, vzhľadom na silný vplyv a dosah vysielania, ako aj povahu spravodajstva, od ktorého verejnosť očakáva objektivitu a nestrannosť, sa musia vzťahovať **prísnejšie povinnosti týkajúce sa rešpektovania ľudskej dôstojnosti a zákazu znevažovania a hanobenia osôb**. Použitie hanlivých a znevažujúcich výrazov v rámci spravodajstva má oveľa väčšiu intenzitu zásahu do ľudskej dôstojnosti a práv iných ako komentáre a hodnotenia zo strany súkromných osôb. Je teda veľký rozdiel, keď výrazom *dezoláti* hodnotí účastníkov protestu vysielateľ v spravodajskom programe *Televízne noviny* a keď takto účastníkov protestu hodnotí súkromná osoba.

Možno tiež konštatovať, že takéto expresívne, hanlivé, znevažujúce a paušálne hodnotenie účastníkov protestu v televíznom spravodajskom programe posilňuje frustráciu jednotlivcov s iným politickým názorom, ako aj vzájomnú nevráživosť medzi ľuďmi s odlišnými politickými názormi, resp. medzi spoločenskými skupinami, a v dôsledku toho narušuje súdržnosť spoločnosti a spoločenský zmier, čím negatívne vplýva aj na stabilitu demokratického zriadenia.

V prípade použitia výrazu *dezoláti* na označenie účastníkov protestu navyše nešlo o informovanie o hodnotení účastníkov protestu zo strany iných osôb (napríklad od radových občanov s iným politickým názorom, ktorým bol daný priestor na vyjadrenie v rámci spravodajského príspevku), ale išlo priamo o hodnotenie zo strany redakcie spravodajského programu *Televízne noviny*.

Treba tiež zohľadniť, že použitie výrazu *dezoláti* v spravodajskom príspevku nemalo žiadnu informačnú a spravodajskú hodnotu, ale bolo iba expresívnym, hanlivým a znevažujúcim subjektívnym hodnotením

účastníkov protestu. Prípadné udelenie sankcie vysielateľovi za použitie výrazu *dezoláti* by teda nebolo obmedzením šírenia informácií spravodajského charakteru o veciach verejného záujmu, ale bolo by iba reguláciou spôsobu podávania spravodajských informácií.

Hodnotiaci úsudok *dezoláti* sa netýkal politikov, ktorí musia strpieť vyššiu mieru kritiky, ale išlo o hodnotenie radových a neidentifikovaných občanov, o ktorých sa dá predpokladať, že boli podporovateľmi opozičných strán. O týchto účastníkoch demonštrácie neboli v príspevku prezentované žiadne podrobnejšie fakty o ich konaní alebo názoroch, okrem toho že sa zúčastnili protestu zvolaného opozičnými stranami. Moderátor a redaktor vystupujúci v predmetnom príspevku označil účastníkov protestu ako „ľudia nespokojní s vládou a prezidentkou“, „priaznivci opozičných strán“, resp. „priaznivci strany Smer - sociálna demokracia, ale zároveň aj priaznivci hnutia Republika“.

Navyše, protest bol pokojný, neudiali sa na ňom žiadne násilnosti ani iné narušenie verejného poriadku a samotný redaktor v živom vstupe konštatoval, že „situácia je veľmi pokojná“. Nie je tiež známe, že by oznámený účel, resp. predmet zvolaného protestu obsahoval idey alebo zámery, ktoré by boli v rozpore so zákonom alebo ktoré by bolo možné hodnotiť ako extrémistické.

V predmetnom prípade preto možno konštatovať, že použitie výrazu *dezoláti* nebolo primerané skutkovým okolnostiam protestu, ktorého sa týkalo spravodajstvo, a že neexistoval dostatočný skutkový základ na vyvodenie takéhoto hodnotiaceho úsudku. Skutočnosť, že účastníci protestu boli pravdepodobne podporovateľmi opozičných strán a protestovali proti politike vlády, nezakladá dôvod na ich označenie hanlivým a znevažujúcim výrazom *dezoláti* v televíznom spravodajskom programe.

Podľa stanoviska redakcie programu *Televízne noviny* odvysielaného na konci programu sa titulok dostal do vysielania neúmyselne a omylom a redakcia sa za tento titulok v závere programu ospravedlnila. Na druhej strane, toto ospravedlnenie prišlo až v samom závere programu a malo teda omnoho menší zásah ako príspevok samotný. Navyše, príspevok *Dezoláti v uliciach* bol s totožným obsahom odvysielaný aj v repríze na televíznej programovej službe TV MARKÍZA v rámci programu *Televízne noviny* dňa 21. 9. 2022 v čase o cca 5:01 hod. Teda napriek tomu, že redakcia programu *Televízne noviny* sa v predchádzajúci deň (20. 9. 2022) za titulok príspevku ospravedlnila, účastník konania tento príspevok znovu odvysielal aj v nasledujúci deň (21. 9. 2022), resp. odvysielaniu príspevku s takýmto titulkom nezabránil.

Výraz *dezoláti* sa objavil v príspevku iba vo forme titulku, teda textovej informácie, a nie slovne v zhlásení príspevku alebo v samotnom živom vstupe z protestu, čo môže poukazovať na chybu alebo neúmyselné konanie vysielateľa. Na druhej strane, titulok bol prítomný na obrazovke po celý čas vysielania príspevku (takmer 2 minúty) a ako bolo uvedené vyššie, totožný príspevok aj s nezmeneným titulkom bol odvysielaný aj v repríze na druhý deň ráno o cca 5:01 hod.

V prípade povinnosti vysielateľa rešpektovať ľudskú dôstojnosť podľa § 61 ods. 1 písm. c) zákona č. 264/2022 Z. z. však ide o objektívnu zodpovednosť vysielateľa, a to bez ohľadu na existenciu jeho zavinenia (úmysel alebo nebanlivosť). Vyhlásenie redakcie *Televíznych novín*, že nešlo o úmysel a išlo o omyl a odvysielané ospravedlnenie na záver programu, teda nemá vplyv na skutočnosť, že existuje zodpovednosť vysielateľa za porušenie zákona a že prišlo k ujme na právom chránených záujmoch.

Vychádzajúc z vyššie uvedeného preto treba konštatovať, že napriek skutočnosti, že účastníci protestu boli označení výrazom *dezoláti* iba v titulku príspevku, a že sa redakcia za tento titulok v závere programu ospravedlnila, účastník konania odvysielaním predmetného príspevku *Dezoláti v uliciach* **neoprávnene zasiahol do ľudskej dôstojnosti účastníkov protestu tým, že ich znevažoval na základe politického či iného zmýšľania, čím porušil ustanovenie § 61 ods. 1 písm. c) zákona č. 264/2022 Z. z.**

* * *

K aplikácii testu proporcionality pri obmedzení slobody prejavu:

Sloboda prejavu, zakotvená v čl. 26 Ústavy SR, patrí medzi základné politické práva v právnom poriadku každej demokratickej spoločnosti. Podľa čl. 26 ods. 1 Ústavy SR „*Sloboda prejavu a právo na informácie sú zaručené.*“. Podľa čl. 26 ods. 2 Ústavy SR „*Každý má právo vyjadrovať svoje názory slovom, písmom, tlačou, obrazom alebo iným spôsobom, ako aj slobodne vyhľadávať, prijímať a rozširovať idey a informácie bez ohľadu na hranice štátu. Vydávanie tlače nepodlieha povološovaciemu konaniu. Podnikanie v odbore rozhlasu a televízie sa môže viazať na povolenie štátu. Podmienky ustanoví zákon.*“.

Avšak sloboda prejavu nie je bez hraníc, t. j. nemá absolútny charakter. Ústava SR v čl. 26 ods. 4 ustanovuje možnosť obmedzenia slobody prejavu a práva na vyhľadávanie a šírenie informácií, a to nasledovne: „*Slobodu prejavu a právo vyhľadávať a šíriť informácie možno obmedziť zákonom, ak ide o opatrenia v demokratickej spoločnosti nevyhnutné na ochranu práv a slobôd iných, bezpečnosť štátu, verejného poriadku, ochranu verejného zdravia a mravnosti.*“. V prípade vzájomného konfliktu ústavou garantovaných práv Ústavný súd SR vo svojej doterajšej judikatúre už viackrát zdôraznil, že každý konflikt vo vnútri systému základných práv a slobôd (resp. ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodných zmlúv o ľudských právach a základných slobodách) treba riešiť prostredníctvom zásady ich spravodlivej rovnováhy (IV. ÚS 362/09, PL. ÚS 22/06, m. m. PL. ÚS 6/04, III. ÚS 34/07).

Všetky základné práva a slobody sa chránia len v takej miere a rozsahu, kým uplatnením jedného práva alebo slobody nedôjde k neprimeranému obmedzeniu, či dokonca popretiu iného práva alebo slobody (IV. ÚS 362/09, PL. ÚS 7/96). Z toho vyplýva, že sloboda prejavu je garantovaná len do tej miery, pokiaľ v neprimeranom rozsahu nezasahuje do základných práv a slobôd a právom chránených záujmov iných, prípadne do iných záujmov chránených právnym poriadkom krajiny. V takých prípadoch je nutné hovoriť o jej obmedzení a výnimkách, kedy je potrebné zasiahnuť do slobody prejavu.

Z citovaného ustanovenia Ústavy SR vyplýva, že slobodu prejavu je možné obmedziť na základe kumulatívneho splnenia troch podmienok. Obmedzenie slobody prejavu musí

- vyplývať zo zákona (požiadavka legality),
- sledovať legitímny cieľ (požiadavka legitimacy), ktorý vyplýva z ustanovenia čl. 26 ods. 4 Ústavy SR,
- byť nevyhnutné v demokratickej spoločnosti (požiadavka proporcionality).

Ústava SR za legitímny cieľ obmedzenia slobody prejavu považuje ochranu **práv a slobôd iných**, bezpečnosť štátu, verejného poriadku a ochranu verejného zdravia, mravnosti. Z uvedeného vyplýva, že obmedzenie slobody prejavu je možné z dôvodu ochrany verejného záujmu, ako aj ochrany individuálnych záujmov.

Ustanovenie § 25 písm. b) aj ustanovenie § 61 ods. 1 zákona č. 264/2022 Z. z. predstavujú zákonné obmedzenie slobody prejavu. Vzhľadom na mienkotvorný charakter médií, a to najmä spravodajských programov a programov aktuálnej publicistiky, je nanajvýš oprávnená zákonná požiadavka, aby bolo divákovi, ako pasívnym recipientom informácií, umožnené prijímať objektívne informácie podané nestranným spôsobom, spomedzi ktorých si môžu vybrať a utvoriť si pre danú otázku svoj vlastný názor. Význam zákonnej povinnosti zabezpečiť objektívnosť a nestrannosť v rámci programu aktuálnej publicistiky a cieľ zákonného obmedzenia slobody prejavu je teda treba vidieť v ochrane verejného záujmu a práva verejnosti byť objektívne informovaný s možnosťou utvoriť si na predmetnú kauzu vlastný názor. Rovnako je oprávnená zákonná požiadavka, aby vysielateľ, a to najmä pri vysielaní spravodajstva, rešpektoval ľudskú dôstojnosť a aby neznevažoval alebo nehanobil iné osoby na základe ich politického či iného zmýšľania. Cieľ zákonného obmedzenia slobody prejavu v tomto prípade je ochrana práv a slobôd iných, najmä práva na zachovanie ľudskej dôstojnosti, osobnej cti a dobrej povesti podľa čl. 19 ods. 1 Ústavy SR. Podmienka legality a legitimacy obmedzenia slobody prejavu je teda naplnená.

Sloboda prejavu a právo na šírenie informácií je zakotvené aj v Dohovore o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „Dohovor“). Podľa čl. 10 ods. 1 Dohovoru „Každý má právo na slobodu prejavu. Toto právo zahŕňa slobodu zastávať názory a prijímať a rozširovať informácie alebo myšlienky bez zasahovania štátnych orgánov a bez ohľadu na hranice. Tento článok nebráni štátom, aby vyžadovali udeľovanie povolení rozhlasovým, televíznym alebo filmovým spoločnostiam.“. Legitímne ciele obmedzenia slobody prejavu sú stanovené v čl. 10 ods. 2 Dohovoru, ktorý znie: „Výkon týchto slobôd, pretože zahŕňa aj povinnosti aj zodpovednosť, môže podliehať takým formalitám, podmienkam, obmedzeniam alebo sankciám, ktoré ustanovuje zákon a ktoré sú nevyhnutné v demokratickej spoločnosti v záujme národnej bezpečnosti, územnej celistvosti alebo verejnej bezpečnosti, predchádzania nepokojom a zločinnosti, ochrany zdravia alebo morálky, ochrany povesti alebo **práv iných**, zabráneniu úniku dôverných informácií alebo zachovania autority a nestrannosti súdnej moci.“

Vyššie uvedené závery o legitimitate obmedzenia slobody prejavu pri zabezpečovaní objektívnosti a nestrannosti spravodajských programov a programov aktuálnej publicistiky vyplývajú aj z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva. Európsky súd pre ľudské práva v rozhodnutí vo veci *Manole a iní v. Moldavsko* (rozhodnutie zo 17. 9. 2009) uviedol, že skutočné a účinné uplatňovanie slobody prejavu nezávisí len od povinnosti štátu nezasahovať do slobody prejavu, ale môže od neho vyžadovať, aby prijal pozitívne ochranné opatrenia, pričom uviedol, že štát má povinnosť zabezpečiť, aby „verejnosť mala prostredníctvom televízie a rozhlasu prístup k **neustranným** a presným informáciám a ku škále názorov a komentárov, odrážajúcich okrem iného rôznorodosť politických názorov v krajine“. Európsky súd pre ľudské práva v rozhodnutí vo veci *NIT S.R.L. v. Moldavsko* (rozhodnutie Veľkej komory z 5. 4. 2022) uviedol, že účelom sankcie uloženej vysielateľovi bola „**potreba zachovať prístup verejnosti k neustrannému, dôveryhodnému a rozmanitému politickému prejavu prostredníctvom televíznych spravodajských programov**“, pričom „**cieľ zásahu v tomto prípade bol legitímny podľa tretej vety článku 10 ods. 1**“ Dohovoru a zásah tiež „**zodpovedal legitímnemu cieľu ochrany „práv iných“, na ktorý odkazuje druhý odsek článku 10**“ Dohovoru.

Požiadavku proporcionality je potrebné zohľadniť pri výklade a aplikácii konkrétnych zákonných ustanovení v konkrétnom prípade a pri rozhodovaní, či existujúci skutkový stav možno subsumovať pod konkrétne zákonné ustanovenie, a taktiež pri ukladaní sankcie. V súlade s požiadavkou proporcionality je teda potrebné ustanovenie § 25 písm. b) ako aj ustanovenie § 61 ods. 1 zákona č. 264/2022 Z. z. a ďalšie ustanovenia zákona vykladať takým spôsobom, aby to bolo v súlade s ústavným právom na slobodu prejavu a ústavnými podmienkami jeho obmedzenia.

V tomto konkrétnom prípade je sloboda prejavu obmedzená v dôsledku vyvodenia administratívnoprávnej zodpovednosti za porušenie povinnosti vysielateľa zabezpečiť objektívnosť a nestrannosť spravodajského programu, a za porušenie povinnosti vysielateľa rešpektovať ľudskú dôstojnosť a neznevažovať iné osoby na základe ich politického či iného zmýšľania, sledujúc legitímny cieľ - ochranu práva verejnosti byť objektívne a nestranné informovaný o veciach verejného záujmu a o spoločensky relevantných témach a ochranu práva na zachovanie ľudskej dôstojnosti, osobnej cti a dobrej povesti.

Vychádzajúc z vyššie uvedenej analýzy výrazu *dezoláti* a z analýzy okolností a spôsobu jeho použitia v príspevku *Dezoláti v uliciach* možno konštatovať, že sankcia za porušenie ustanovení § 25 písm. b) a § 61 ods. 1 zákona č. 264/2022 Z. z. je obmedzením práva vysielateľa na slobodu prejavu a šírenie informácií, ktoré je z ústavného hľadiska proporcionálne a nevyhnutné v demokratickej spoločnosti na ochranu práv a slobôd iných.

* * *

U právnických osôb sa zodpovednosť za správne delikty zakladá zásadne bez ohľadu na zavinenie (objektívna zodpovednosť pre správny delikt). Táto zásada platí aj v prípade zákona č. 264/2022 Z. z. ako aj zákona č. 71/1967 Zb., ktoré nevyžadujú pri preukázaní, či došlo k správnomu deliktu dokazovať zavinenie, alebo dokonca úmyselné konanie. Podstatné je iba to, či k porušeniu zákona objektívne došlo, alebo nie. Tomu, že sa v tomto prípade nielenže nedokazuje zavinenie, ale ani sa nerozlišuje medzi

zavinením úmyselným alebo nedbanlivostným, svedčí aj skutočnosť, že ani jeden z cit. zákonov neobsahuje tzv. liberačné dôvody, ktoré by umožnili zbaviť sa zodpovednosti za správny delikt. Okolnosti, za ktorých došlo k porušeniu zákona, môžu byť zohľadnené pri ukladaní druhu sankcie, ale nie sú dôvodom na zastavenie správneho konania.

Podľa ustanovenia § 140 ods. 1 až 3 zákona č. 264/2022 Z. z.:

„(1) Pokutu regulátor uloží, ak povinná osoba aj napriek upozorneniu na porušenie zákona opakovane porušila tú istú povinnosť. Za opakované porušenie povinnosti sa považuje také porušenie povinnosti, ktoré nastalo v lehote kratšej ako tri roky od predchádzajúceho porušenia tej istej povinnosti.

(2) Regulátor môže uložiť pokutu aj bez predchádzajúceho upozornenia

a) ak bola porušená povinnosť uložená v § 20 ods. 4 písm. c), § 23, § 61, § 62 ods. 1 písm. b) a § 74,

b) v prípade vysielania alebo poskytovania audiovizuálnej mediálnej služby na požiadanie bez autorizácie alebo

c) v prípade prevádzkovania retransmisie alebo poskytovania platformy na zdieľanie videí bez registrácie.

(3) Výšku pokuty regulátor určí podľa závažnosti veci, spôsobu, trvania a následkov porušenia povinnosti a s prihliadnutím na rozsah a dosah poskytovania obsahovej služby, získané bezdôvodné obohatenie a sankciu, ktorú už prípadne uložil samoregulačný orgán.“

Z § 140 ods. 1 až 3 zákona č. 264/2022 Z. z. vyplýva, že Rada pri opakovanom porušení povinnosti ustanovenej v § 61 ods. 1 písm. c) zákona č. 264/2022 Z. z., a to v lehote kratšej ako tri roky od predchádzajúceho porušenia tej istej povinnosti, uloží pokutu. Ide o kogentné ustanovenie zákona, ktoré nepripúšťa voľnosť uváženia pri rozhodovaní o druhu sankcie za porušenie tejto povinnosti. Rada však má zároveň možnosť v prípade porušenia tejto povinnosti uložiť pokutu aj bez predchádzajúceho upozornenia a bez opakovaného porušenia povinnosti.

Kancelária neviduje, že by bola účastníkovi konania uložená sankcia za porušenie zákazu znevažovať na základe politického či iného zmýšľania (podľa vtedy platného ustanovenia § 19 ods. 1 písm. b) zákona č. 308/2000 Z. z. o vysielaní a retransmisii) v období 3 rokov pred porušením zákona, ktoré je predmetom tohto správneho konania.

Rada má teda v tomto prípade možnosť uložiť za porušenie povinnosti ustanovenej v § 61 ods. 1 písm. c) zákona č. 264/2022 Z. z. buď upozornenie na porušenie zákona, alebo pokutu.

* * *

Záver

Vzhľadom na všetky uvedené argumenty navrhujeme Rade, aby prijala jedno z vyššie uvedených alternatívnych návrhov uznesení.